

Mötesplats: riskzonen

Om ungdomar och Internet

© 2006 Roks, Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige
Layout: Ulrika Sjöström
Redigering: Ingetora Gumbel
Bilder: www.istockphoto.com

Innehållsförteckning

Förord: Kunskap ger trygghet.....	4
Förord: Lär dig den värld som våra unga kallar vardag!.....	5

Om Internet och communities

Vad är Internet?.....	6
Vad är en community?.....	7
Registrering.....	7
BitoS Etiska Råd.....	8

Populära sajter

Lunarstorm.....	9
Playahead.....	10
Kamrat.com.....	10
Apberget.....	11
Snyggast.se.....	11

Förövare och övergrepp på Internet

Förövare.....	13
Hur kan ett samtal se ut?.....	14
Alexandra-mannen.....	16
Webbprostitution.....	16
Bilder på nätet.....	17
Nätmobbing.....	17

Tips och kontakter

Tips till dig som är vuxen.....	19
Kontakt.....	20

Kunskap ger trygghet

Internet är en växande mötesplats i vårt samhälle. Inte minst gäller detta barn och ungdomar. Det är på många sätt positivt. Men det blir också allt vanligare med sexuella trakasserier och övergrepp som en följd av nätkontakter. Ungdomars chattande har kommit att innebära allvarliga risker.

Kvinno- och tjejjourerna vittnar om att allt fler söker stöd efter att ha blivit utsatta av män som utger sig för att vara någon annan. Kvinnor och flickor förmås att mot betalning klä av sig framför sin webbkamera, eller så stämmer man träff med sin chattkompis och blir då utsatt för sexuella övergrepp. Det kan också handla om att före detta pojkvänner lägger ut nakenbilder av sina flickvänner på nätet.

För att bättre kunna skydda barn och ungdomar mot den här typen av övergrepp behöver vi känna till hur Internet fungerar. Ökad kunskap ger ökad trygghet. Därför har Roks, i samarbete med företaget Netscan, tagit fram den här skriften. Den riktar sig i första hand till dig som är vuxen. Läs den och diskutera den gärna med de barn och ungdomar du har i din närhet. Deras synpunkter och erfarenheter är garanterat den största källan till kunskap!

**Lina Ploug,
ordförande i Roks**

Lär dig den värld som våra unga kallar vardag!

Vet du vem ditt barn pratar med på nätet, eller vad ditt barn får uppleva framför skärmen både på skoltid och i det egna hemmet? Inte? Du är inte ensam om den saken. Vi som vuxna är vana att det är vi som lär ut och visar våra barn och unga nya områden i livet. Internet är ett område där det är helt tvärtom. Där är det vi vuxna som är i underläge.

Man räknar med att ungdomar idag har ca 40 vänner på hemmaplan och minst ett par hundra kompisar på nätet. Internet har blivit en självklar del av deras sociala vardag. De sajter som vänder sig till barn och ungdomar är ofta uppbyggda som ett ”café för medlemmar” på stan. Nya och gamla vänner skriver inlägg i varandras gästböcker. Det finns många fördelar med detta. Men man måste vara medveten om nackdelarna.

Netscan är ett företag som startades 2004 med mål att sprida kunskap om vad som sker under ytan på alla de ungdomssajter som nästan dagligen växer fram. Vi har sedan 2001 kartlagt stora delar av de sajter på marknaden som riktar sig till barn och ungdomar. Vi kan se att det i Sverige finns cirka 4000 vuxna som aktivt söker kontakt med minderåriga på olika ungdomssajter, för att på något sätt få till en sexuell relation.

Vi på Netscan har på nära håll studerat hur dessa män på ett mycket effektivt sätt lockar, flirtar, förför och bygger upp förtroendet hos ungdomar. Netscan samarbetar idag med Polisen, Rädda Barnen, Ecpat, IWF samt Scotland Yard i London, då vårt gemensamma mål är att trygga vardagen för våra unga på nätet.

Internet har blivit en riskzon, och som vuxna är det vårt ansvar att hantera detta.

**Mats Andersson,
vd Netscan**

Om Internet och communities

Vad är Internet?

Idag, år 2006, använder i princip alla i västvärlden Internet. Tillgång till Internet anses vara en rättighet att jämföra med teve och telefon. Föregångaren till Internet, Arpanet, skapades av USA:s militära forskningsanstalt ARPA (Advanced Research Projects Agency). Syftet med Arpanet var att experimentera med tekniker för datanät.

Slutligen skapades det man idag kallar World Wide Web, ett system som möjliggör hoplänkning av i princip all digital information. Det handlar om ett nätverk av sidor på Internet som kan innehålla text, bilder och ljud. I mitten av 1990-talet började många använda nätet i samband med att World Wide Web slog igenom, och många skolor var snabba med att skaffa Internet i datasalarna.

Webbsidor används idag av till exempel organisationer, myndigheter, kommersiella företag och privatpersoner för att lägga ut information om dem själva eller vilket annat tema som helst.

Många ungdomar använder Internet till att prata (chatta) med sina kamrater och skicka filmer eller musik mellan varandra med speciella chat-program, som MSN Messenger och Yahoo Messenger. Varje dag skickas över 2,5 miljarder meddelanden med MSN Messenger världen över. I Sverige är MSN Messenger det mest använda verktyget för direktmeddelanden. I oktober var antalet aktiva användare över 2 miljoner – bara i Sverige.

Vad är en community?

En community fungerar som en samlingsplats på Internet, ett forum för människor som vill komma i kontakt med och kommunicera med varandra.

Ofta finns det möjlighet att presentera sig själv och hitta andra användare genom att söka på olika kriterier. Man kan dela med sig av sina egna bilder och musik, eller bara skriva av sig i en offentlig dagbok. Möjligheterna är många och bara communityns skapare sätter gränsen.

Många communities är ”allmänna”, det vill säga man har inte riktat in communityn mot något särskilt ämne eller intresse. Ett sådant exempel är *LunarStorm*. Andra communities är riktade mot en speciell målgrupp, exempelvis *fotosidan.se* (för fotografer) och *shortcut.nu* (för människor i arbetslivet).

Registrering

Man är alltid tvungen att registrera sig för att skriva något på communityn. Ibland måste man också registrera sig för att kunna se vad andra har skrivit.

Registreringen går oftast till så här: Man får först läsa och godkänna användarvillkor. Dessa är de regler som gäller inne på communityn. Därefter lämnar man vissa personliga uppgifter, såsom namn, ålder och kön.

Beroende på community får man sedan berätta lite mer om sig själv, ofta med hjälp av med rubriker som ”gillar/gillar inte”, ”musiksmak”, ”social status” och så vidare. Sedan är registreringen klar, och man får tillträde till communityn.

BitoS Etiska Råd

BitoS är en branschorganisation där de största internetaktörerna arbetat fram gemensamma regelverk, branschnormer och värderingsgrunder. Bland annat har man bildat ett etiskt råd, vars arbete bland annat är att fastställa gemensamma värderingsgrunder och rutiner för att hantera anmälningar om opassande innehåll.

Som medlem i BitoS Etiska Råd verkar man för demokrati, frihet under ansvar, jämställdhet och respekt mellan människor. Varje medlemssajt publicerar tydliga rekommendationer och råd till sina användare i form av ”Nätetikett”, ”Tänk på att...” samt fakta om vad lagen säger kring publicering på nätet.

Populära sajter

LunarStorm

LunarStorm är Sveriges populäraste mötesplats på nätet och i mobilen. Idag har *LunarStorm* över 1,2 miljoner unika besökare per vecka. Alla medlemmar har en egen hemsida (ett så kallat krypin) där man presenterar sig och lägger ut dagböcker, foton, dikter, låtar och annat. Med *LunarStorms* avancerade sökmotor kan man lätt hitta andra medlemmar som delar ens intressen.

På *LunarStorm* umgås dagligen hundratusentals killar och tjejer i alla åldrar som spanar in folks krypin, chattar, mejlar, diskuterar, skriver dagbok och klottrar från webbläsaren och mobiltelefonen. Medelåldern bland medlemmarna är 18 år. Könsfördelningen är 54 procent killar och 46 procent tjejer.

LunarStorm är medlem i BitoS Etiska Råd

Svenska ungdomar tillbringar i snitt 56 minuter per dag på LunarStorm.

(Källa: Internetworld, nr 1 2006)

Playahead

Helsingborgsbaserade *Playahead* har 240 000 registrerade medlemmar varav cirka 60 procent är killar. I genomsnitt är det runt 30 000 användare inloggade samtidigt på *Playahead*. Den huvudsakliga målgruppen utgörs av ungdomar i åldern 12-18 år.

Playahead har bland annat funktionerna Hångelfronten – en lista över dem man har fiktiva kärleksrelationer med på *Playahead* (om man valt att ingå sådana relationer), och Blinddate – en sida där man kan skicka en förfrågan om att bjuda ut någon man är intresserad av att träffa på riktigt. Man kan också söka efter medlemmar utifrån specifika kriterier, till exempel vilka som har foto på sig själva. Genom funktionen Online kan man se vilka som är inloggade och vad de gör.

Playahead är medlem i BitoS Etiska Råd.

Kamrat.com

Kamrat.com är en Malmöbaserad community som har 600 000 medlemmar, och 80 000 besökare om dygnet.

Här finns sådant som SMS-funktioner (man kan kolla brevlådan, och läsa och skicka meddelanden), webbspel, möjligheten att ta bort sig själv från andra användares kamratlistor och annat. Medlemmarna är i åldrarna 9-40 år, men de flesta är 11-18 år.

Kamrat.com är inte medlem i BitoS Etiska Råd, och kontaktas endast genom en e-postadress.

Apberget

Apberget är en community som hela tiden haft ett lokalt fokus, nämligen staden Umeå som grundarna lever och bor i. Man har drygt 100 000 registrerade användare, varav 15 000 är aktiva varje dag. Studieförbundet ABF har i Umeå startat ett projekt i sam-

arbete med *Apberget*. Syftet är att, genom diskussionsgrupper på ungdomarnas egen arena, engagera dem i olika ungdomsfrågor och skapa en dialog med kommunen och ungdomsorganisationer.

I januari 2005 öppnade *Apberget* även i Skellefteå, fortfarande med samma lokala fokus.

Grundarnas långsiktiga målsättning är att utveckla *Apberget* till hela landet.

Apberget är inte medlem i BitoS Etiska Råd, men har utvecklat ett eget säkerhetssystem med kontroll av bland annat användarnas personnummer.

Snyggast.se

Malmöbaserade *Snyggast.se* är en community mest känd för att ungdomar lägger ut bilder på sig själva där. Dessa bilder poängsätts sedan av andra besökare på communityn. Killarna ser för det mesta tuffa ut och tjejerna visar upp sig i lättklädda poser. Besökare uppmanas rösta på en skala från ”urk”... till ”wow!” (1-10).

Företaget som ligger bakom *Snyggast.se* heter Svenska Let to Phone AB och har flera hundra anmälningar hos Allmänna reklamationsnämnden, ARN. Modemkapning och felaktig fakturering är några av de företeelser som anmälts, bland annat av föräldrar till barn som surfat på *Snyggast.se*.

Enligt internetworld.se kontrollerar företaget även flera porr- och spelsajter. Det innebär att de bilder som ungdomar lägger ut på *Snyggast.se* kan försvinna iväg till porrindustrin. När en bild väl är utlagd på Internet är det i princip omöjligt att få den ur cirkulation.

Snyggast.se är inte medlem i BitoS Etiska Råd.

Förövare och övergrepp på Internet

Många ungdomar går från skolan raka vägen hem till datorn. Och alla problem som finns i det vanliga samhället finns även i nät-samhället. Det blir allt vanligare med sexuella trakasserier och övergrepp som en följd av nätkontakter. Ungdomars chattande har kommit att innebära allvarliga risker. Medan vår vuxengeneration varnades för ”fula gubben” möter dagens barn honom i det egna vardagsrummet, via datorn. Ungdomssajter har blivit en modern plattform för pedofiler i sin jakt på unga offer.

Sajterna i sig själva är inte farliga, utan kan tvärtom utgöra bra mötesplatser för ungdomar. Men det gäller att vara medveten om riskerna.

Förövare

De män som använder Internet för att locka till sig ungdomar blir ofta mycket slipade i sin förförelseteknik. På kort tid lyckas de bygga upp ett stort förtroende genom att initierat skriva om nya musikgrupper, dans, hästar och andra ämnen, eller genom att erbjuda modelljobb, resor och stora pengar. Så småningom kommer förslaget om en träff, kanske ”en fika på stan”.

Enligt företaget Netscan, som arbetar med analyser av ungdomssajter och övergrepp, kan man urskilja tre kategorier av förövare:

- 1 Män som utan omsvep uppger namn, ålder, arbete och så vidare. Ofta kommenterar de att de egentligen är på tok för gamla, men sedan skriver de kanske att de “bara ville säga att du har sajtens finaste ögon”. För en sådan komplimang får de ofta ett tack och så är kontakten igång. Dessa mäns mål är en fysisk träff.
- 2 Män som är ute efter webbkamerasex. De vill spela in eller fotografera tjejer som de förmår att visa upp sig. Männerna visar upp sig samtidigt, och driver tjejerna med sig. Bilderna och filmerna

delar de sedan med sig av till andra nätanvändare.

- 3 Män som pratar om sex och andra intima detaljer med barn så unga som 8-9 år. Dessa män börjar tidigt i samtalet fråga om barnets kropp, om hon sett en snopp på riktigt och så vidare. Om barnet har webbkamera försöker han få henne att visa sig under tiden.

Hur kan ett samtal se ut?

Nedan följer ett utdrag ur en konversation där en 38-årig man försöker uppvakta en 14-årig flicka. Flickans identitet är dock iscensatt av företaget Netscan, för att avslöja förövaren.

Från: boxholm38

Datum: 2004-09-04 10:18:43

mmm synd då gillar du äldre

Till: boxholm38

Datum: 2004-09-04 10:17:23

ojjjj haahhah då kommer nog farbror polisen o tar dig e bara 14 hahahahahahhaahhaah
asg

Från: boxholm38

Datum: 2004-09-04 10:22:06

har du vart med någon äldre

Till: boxholm38

Datum: 2004-09-04 10:21:35

hahah tycker om alla

Från: boxholm38

Datum: 2004-09-04 10:22:13

hur gammal är den älsta som du har haft sex med då

Till: boxholm38
Datum: 2004-09-04 10:27:50
hmmm ja e osk okj

Från: boxholm38
Datum: 2004-09-04 10:28:41
okej mmmm brukar du smeka dig då

Till: boxholm38
Datum: 2004-09-04 10:23:11
njaaa nej

Till: boxholm38
Datum: 2004-09-04 10:29:48
sorry min hemlis hahahhah
du elite hhehehhe farlig tror ja hahahahah

Från: boxholm38
Datum: 2004-09-04 10:30:19
nej då bara kåt mmmm

Till: boxholm38
Datum: 2004-09-04 10:32:49
har du träffa nån i min ålder innand å ;)

Från: boxholm38
Datum: 2004-09-04 10:34:01
japp en gång

Till: boxholm38
Datum: 2004-09-04 10:35:43
var hon inte skitnervös hahde skulle ja va ja e osk

Från: boxholm38
Datum: 2004-09-04 10:38:23
men hon var inte oskuld vill se mer av dig nuuuu

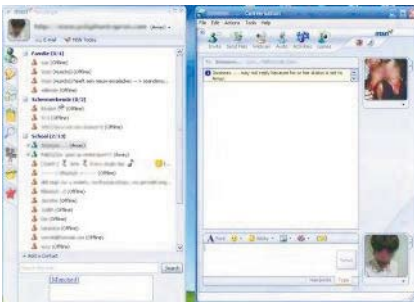
Alexandra-mannen

Ett uppmärksammat fall är det kring den så kallade Alexandra-mannen. På Internet utgav han sig för att vara en ung kvinna – Alexandra – för att lättare få kontakt med unga tjejer. Han byggde upp vänskapsrelationer med dem, och ledde så småningom in samtalen på det han påstod vara en bekantskap – en snäll och trevlig man, som han uppmuntrade tjejerna att träffa. Mannen var givetvis han själv.

Alexandra-mannen misstänks ha sexutnyttjat minst 60 flickor, den yngsta bara tolv år. Han åtalades på sammanlagt 38 punkter för bland annat sexkontakter med minderåriga via nätet och våldtäkter. Åtal mot honom som gäller utnyttjande av ytterligare minst ett 20-tal flickor är att vänta.

Webbprostitution

Webbkameraprostitution har blivit vanligt. Både killar och tjejer visar upp sig mot betalning – pengar till mobiltelefonen, biobiljetter, riktiga pengar eller annat eftertraktat. Man använder sig av MSN Messenger, Yahoo Messenger och chatsidor, där man kan skicka ett SMS och koppla upp sin webbkamera. Män från hela Europa kontakter svenska flickor och frågar om de, mot betalning, vill ha sex via webbkamera. *Snyggast.se* är Sveriges absolut största sajt för webbprostitution.

Det finns inte några enkla tekniska lösningar för att förhindra att barn blir kontaktade av pedofiler eller lockas in i ett förnedrande och destruktivt beteende på Internet. De skyddsprogram som nu finns på marknaden är relativt lätta att komma runt.

Bilder på Internet

Många ungdomar lägger upp bilder på sig själva på Internet. På flera sajter, till exempel *Snyggast.se* pågår sedan popularitetstävlingar, där man betygsätter bilderna och i vissa fall utser en vinnare varje månad. Detta bidrar till att tjejerna ofta lägger upp utmanande och avklädda bilder medan killarna gärna visar muskler.

Det ungdomarna inte vet om är att bilderna ofta försvinner vidare till porrindustrin. En oskyldig bild av Lisa, 14 år, som visar upp sig i bikini, kan på en porrsida bli ingångsbilden till temat ”tonåringar”.

Ett växande problem är smygfotografering och smygfilmning. Flickor smygfotograferas i vardagsmiljöer – till exempel på stranden eller på fotbollsträningen – och bilderna hamnar sedan på Internet. Ett annat fenomen är sura pojkvänner som sätter in privata bilder på sina före detta flickvänner, utan deras vetskap och godkännande.

Nätmobbing

Nätmobbing är ett nytt fenomen där tekniken tillåter mobbingen att följa med hem. Mobbarna använder Internet i sina trakasserier, och den utsatte kan inte ens känna sig trygg i sitt eget hem. Så snart datorn är på är man åtkomlig, och mobiltelefonen gör en nåbar överallt. Mobbingen kan dessutom ske anonymt, utan någon som helst möjlighet att hitta den ansvarige. Många skolor har haft stora problem med trakasserier och mobbing i sina digitala forum.

År 2005 kontaktade över 700 barn och ungdomar BRIS för att berätta om hur de förnedrats via SMS, e-post, hemsidor och chattsidor. De som mobbar blir allt yngre – mer än var femte mobbare är nu jämnårig med offren.

Det är viktigt att vara försiktig med att lämna ut sitt mobilnummer och sin e-postadress. Om man utsätts för trakasserier kan det bli nödvändigt att byta e-postadress eller mobilnummer, och på så sätt åtminstone tillfälligt lösa problemet. Givetvis bör man också polisanmäla brottsliga gärningar man utsätts för.

Tips och kontakter

Tips till dig som är vuxen

Se gärna till att datorn är placerad på en central plats i hemmet, där du ofta passerar. På så vis har du uppsikt över vad som händer vid datorn.

Förbjud inte ditt barn att surfa på nätet. Det fungerar sällan. Då går ditt barn till kompisarna, där föräldrarna kanske inte lägger sig i vad barnen håller på med. Skapa istället ett förtroende – då vill barnen berätta.

Fråga ditt barn om hur Internetvärlden fungerar. Lyssna och lär av ditt barn. Be att få se favoritsajterna och fråga vad som är spännande, kul och fascinerande.

Kontrollera själv ditt barns surfande. Det finns sätt att hålla koll på vilka sajter ditt barn går in på. Genom att använda webbläsarens loggverktyg kan du se ditt barns e-posttrafik.

Skaffa ett eget medlemskap på en ungdomssajt. Surfa runt, lär dig, upptäck och försök att förstå vad barn och ungdomar gör på Internet.

Det är viktigt att ditt barn förstår farorna med att lämna ut personliga uppgifter. Betona detta!

Polisanmäl det du bedömer vara olagligt. Enligt svensk lag är det inte förbjudet för vuxna att ta kontakt med barn via Internet för sexuella syften. Men du bör alltid göra en polisanmälan om du blir kontaktad eller stöter på material som du finner olämpligt.

Kontakt

Roks – Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige

Hornsgatan 66

118 21 Stockholm

Tel: 08-442 99 30

E-post: info@roks.se

www.roks.se   www.tjejjour.se

Netscan

Propellergatan 1

211 19 Malmö

Tel: 040-23 79 80

E-post: mats.andersson@netscan.se

www.netscan.se

BRIS – Barnens rätt i samhället

Karlavägen 121

115 26 Stockholm

Telefon: 08-598 888 00

E-post: info@bris.se

www.bris.se

Rädda Barnen

Landsvägen 39

107 88 Stockholm

Telefon: 08-698 90 00

E-post: info@rb.se

www.rb.se

Ecpat Sverige

Nybrokajen 7, 3tr

S-111 48 Stockholm

Telefon: 08-611 99 34

E-post: info@ecpat.se

www.ecpat.se

Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige
Hornsgatan 66, 118 21 Stockholm
Telefon: 08-442 99 30 Fax: 08-612 73 25
www.roks.se info@roks.se

Postgiro: 4906279-7